

Povídání ateistovo a malování Mgr. Plivníkovo
věcí křesťanských se týkající.
Část 40. – Hodně povrchně o autokefálních
církvích.

22. část těchto „povídání“ se týkala mé ikony sv. Jiří a v následné diskusi se k ní přihlásil náš dlouhodobě nepřítomný přítel Mgr. Plivník. I jemu pravoslavné ikony učarovaly svým stylem a typickou estetikou, a tak dnes uvádím na scénu jeho „gruzínskou“ verzi sv. Jiří.

O svatém Jiří bylo ve zmíněné části 22. řečeno mnohé a nemá smyslu se zde opakovat. Spíše zajímavé je, že ani Mgr. Plivník si nebyl jistý, jestli mu inspirací byla svatojiřská ikona gruzínská či arménská. A odtud už nebylo daleko k mírně detektivnímu (byť trochu ateisticky naivnímu) pátrání po tom, jak se to vlastně s tím pravoslavím má.

My zde v tuzemsku žijeme ve 2000 let staré křesťanské tradici, ač si to nechceme mnohdy přiznat, máme ji „zažranou pod kůži“. Nic na tom nezměnili ani kališníci utrakvisté, kteří dnes mnohým povrchním (ne)znalcům splývají s protestantismem. Bereme tak nějak za samozřejmé, že v našem životním prostoru dominuje církev římsko-katolická, že v některých západních zemích jsou „nějaké“ křesťanské církve protestantské, a že na jihovýchodě a východě existuje (a to už je omyl) církev ortodoxní neboli pravoslavná a splývá nám hlavně s Ruskem, možná i s Ukrajinou. A naši (nejen) turisté pak v Egyptě s překvapením zjišťují, že existují třeba koptští křesťané, nacházející se hlavně v jižněji položené Etiopii.

Začneme-li se „pídit“ a to doslova „píd' po pídi“, jakže to s těmi všemi křesťanskými církvemi vlastně je, zjistíme, že by to chtělo hodně dlouhé studium historie a teologie a ještě spousty další věd podpůrných. Zkusme tedy to klubko bez nároku na přesnost trochu rozmotat, aby se v něm laik alespoň přibližně orientoval. Výhodou autora těchto řádků je, že je nevěřící a případná nařčení z kacířství a jemu podobných hříchů se ho nemohu příliš dotknout, když navíc ani nemá úmyslu někoho urážet, Boha, Krista a Ducha svatého pak už vůbec ne, i pro nezabohy jsou to vcelku dobří kamarádi na životní pouti od nebytí k nebytí.

Je vcelku obecně známo, že vznik křesťanství se plus-minus kryje se začátkem našeho letopočtu, v základech mu leží ona krásná legenda o narození Ježíška, díky které se zhroutilo i dočasně nepřátelství na západní frontě I. světové války. Národ židovský žil v očekávání Mesiáše, krále židovského z rodu Davidova, a někteří proroci pak ukazovali k Betlému a hvězdě nad ním, přicházeli mudrci i pastýři s dary. Svatá rodina pak musela prchat před hněvem Herodovým, posléze mimino dospělo, bylo pokřtěno Janem Křtitelem, začalo být nepohodlné vládnoucí židovské vrchnosti (kolaborující s Římskou unií) a posléze bylo ukřižováno. V následujících zhruba tisíci letech se takto vzniklé křesťanství začalo šířit do tehdejšího světa a do všech světových stran. Zprvu pronásledováno, později uznáno a ještě později i politicky zneužíváno. Internet, televize, rozhlas neexistovaly, šíření křesťanství tedy doznávalo různé odchylky, které se apoštolové a učitelé církve snažili korigovat. Nicméně ke konci prvního tisíciletí (jen si zkusme to dlouhé časové období představit) narostlo napětí mezi západní a východní částí křesťanské komunity do té míry, že došlo k „Velkému schizmatu“. Západní křesťané v té době už dávno ztratili státní oporu, neboť Římská unie se rozpadla a Svatá říše římská se teprve začínala formovat. Východní křesťané měli státní oporu v Byzantské říši a to až do jejího pádu o nějakých 400 let později. Zajímavé je, že západní křesťané, římská katolíci, si přes všechna protivenství uchovali papežství, posloupnost hlav církve. Byzantští křesťané se poznenáhlu rozpadli na tzv. autokefální církve, církve personálně samostatné, volící si své představitele (metropolity, patriarchy, arcibiskupy) ze svých řad, bez vnějších zásahů. Těchto ortodoxních čili pravoslavných církví dnes existuje více než dvacet, špatné se to počítá, některé mají jakési pododnože, někde probíhá další štěpení (asi jste zaregistrovali, že část Ukrajinců se nedávno odtrhla od moskevského patriarchátu, mnozí s tím ale nesouhlasí). Jistý problém do toho vnesli Habsburkové, kteří při potlačování Osmanské říše obsadili i území, na nichž žily významná ortodoxní společenstva. Donutili je, aby tyto církve alespoň formálně uznaly autoritu římského papeže a výměnou si mohly ponechat východní rítus, liturgii. Proto se na našem česko-slovenském území můžeme setkat i s církví řecko-katolickou. Vzorem pro toto uspořádání byla vlastně basilejská kompaktáta, jimiž čeští utrakvisté uznali autoritu římského papeže a směli si ponechat přijímání podobojí.

Pro úplnost dodejme, že v roce 1529 se v Anglii hodlal král Jindřich VIII. rozvést s manželkou, papež Kliment VII. mu to nechtěl povolit, král si prosadil svou a po následujících asi 4 letech tahanic se prohlásil za hlavu anglické (anglikánské) církve a vytrhl ji z vlivu římských papežů. Dodnes je britský panovník hlavou anglikánské církve, církve státní v pravém toho slova významu. O něco později ve Švýcarsku a v německých zemích vznikl protestantský kalvinismus a luteránství, tyto směry už také cestu k „Římu“ nenašly a z českých zemí se za souhlasu katolíků i utrakvistů musely po Bílé hoře poroučet.

Do Gruzie (a Arménie), součásti Byzantské říše, proniklo křesťanství již v prvním století n.l. a od čtvrtého století bylo náboženstvím státním. Vzniklo i dosti mocné Gruzínské království, pak pod náparem Mongolů zaniklo, ale později se opět obnovilo,.....a v moderní historii ho obsadili Rusové, pak chvíli existovala samostatná Gruzie a nakonec se stala součástí Sovětského svazu pod vedením Gruzínce Džugašviliho alias Stalina...atd. atd., osamostatnila se, zatím až dodnes. Gruzie je dnes sekulární stát, ale i ve své ústavě uznává důležitost gruzínské pravoslavné církve pro vnímání svébytnosti gruzínské národa. Gruzínská autokefální pravoslavná církev se hlásí ke svým kořenům a tím i k apoštolovi sv. Ondřeji, se kterým spojuje příchod křesťanství. Ale zemským patronem je sv. Jiří (Georgios), a také v angličtině je Gruzie zvána Georgií, ba dokonce i název Gruzie je vlastně zkomolený rusismus vycházející z Georgia. Ikony sv. Jiří jsou proto v Gruzii dost časté, na žádnou arménskou jsem nenarazil.

Ještě dodejme, že sice existují ekumenické snahy o znovusjednocení křesťanstva, ale za tisíc let od schizmatu mezi křesťanskými církvemi narostly velké rozdíly liturgické, teologické, právní, politicko-mocenské atd., které se překonat prostě nedaří, přičemž propast mezi protestanty a pravoslavnými je ještě hlubší. Pravoslaví kněžství žen, sňatky homosexuálů a x-počet pohlaví prostě neakceptuje. Ale všechny křesťanské církve se hlásí k tomu prvnímu tisíciletí společné existence křesťanství.

(Tak to by stačilo, dejte si intelektuální odpočinek a někdy příště budeme pokračovat.)

=====

K opakujícím s dotazům, dají-li se vyhledat předchozí části těchto "povídání" - všechna jsou na adrese <http://www.hony-safra.eu> 😊

Mgr. Plivník: Svatý Jiří (dle gruzínské ikony)